

George Maat,
fysisch antropoloog
en anatoom

‘DE NEUTRALE UNIVERSITEIT IS GEVECHTSTERREIN GEWORDEN’

Terwijl Eva Jinek bij de aankondiging van haar programma vertelde hoe ‘woedend’ hij wel niet was, toonde de camera een minzaam glimlachende man. Nee, **George Maat** is niet zo snel boos te krijgen. Het werk dat hij doet, het identificeren van dodelijke slachtoffers na een ramp, vereist nu eenmaal grote beheersing van emoties. Maar dat betekent niet dat de fysisch antropoloog bij de pakken neerzit nadat RTL Nieuws hem in april aan de schandpaal nagelde. ‘Ik denk niet dat het ijdel is om enige vorm van eerherstel te verlangen.’

tekst **RAYMOND KRUL** beeld **CHRIS KEULEN/HOLLANDSE HOOGTE**

Na afloop van het interview loopt George Maat (70) samen met de hond de tuin van zijn huis in de idyllische natuur van het Noord-Limburgse Afferden in. Terwijl we afscheid nemen, haalt Maat zijn postbus leeg. In de binnenspiegel van de auto is nog net te zien hoe hij met een exemplaar van NRC Handelsblad staat te zwaaien, ter illustratie van wat hij tijdens het interview vertelde. ‘Een jaar geleden zijn mijn vrouw en ik in dit huis komen wonen. En hier komt de NRC-bezorger niet, dus krijgen we de krant per post. Op dinsdag ontvangen we de

zaterdag- en maandagkrant, dus we lopen behoorlijk achter.’

Toen NRC op 19 augustus een hoofdredactioneel commentaar met de kop ‘George Maat onheus bejegend’ schreef, kreeg de hoofdpersoon het artikel wél dezelfde dag onder ogen. ‘Ik vermoed dat ze daar weten dat ik de NRC later ontvang, want

de hoofdredacteur zond het mij toe per e-mail. Ik heb hem bedankt, het artikel was zeer to-the-point. Ik heb er alleen maar positieve reacties op gekregen.’

Lezing

Een paar maanden eerder berichtten de media nog unaniem in heel andere bewoordingen over de professor die decennia lang in alle stilte zijn werk had verricht. Maat identificeerde lichamen in onder andere Kosovo, Thailand (na de tsunami) en Tripoli (na de vliegcrash). Ook na de ramp met de MH17 vroeg het

‘Dapper om het voor mij op te nemen’

Landelijk Team Forensische Opsporing (LTFO) Maat om zijn expertise in te zetten bij het identificeren van slachtoffers. Op twee na stelden Maat en zijn team van alle slachtoffers de identiteit vast.

In april van dit jaar vroeg de Maastrichtse studentenvereniging Santé, Maat een lezing te geven over zijn werk aan studenten gezondheidswetenschappen ter illustratie. Maat ging op het verzoek in en toonde bij zijn lezing foto's van lichamen van slachtoffer van MH17. Hij wist niet dat twee RTL-verslaggevers in de zaal aanwezig waren en geluidsopnames van de lezing maakten. Zij berichtten er twee weken later, op 22 april, over in het RTL Nieuws, een dag voordat de Tweede Kamer zou debatteren over de MH17-ramp. Maat: ‘De ochtend van de dag dat RTL het item zou uitzenden, belden ze me op. De journalist zei: “Wilt u commentaar geven op de opnames die we hebben gemaakt?” Eerlijk gezegd wist ik niet waar het over ging. Hetzelfde verhaal had ik in die periode ook in Leeuwarden en

Leiden gehouden. Ook mijn collega gaf deze lezing. Toen vertelde hij me dat het om de lezing in Maastricht ging. Ik dacht: RTL had helemaal geen toestemming om daar te zijn, dus ik ga er ook niets over zeggen. Dat heb ik ze ook gemeld en ik heb ze doorverwezen naar het Landelijk Team Forensische Opsporing (LTFO). Daarna heb ik nooit meer iemand van RTL gesproken.’

Tussen het telefoongesprek met de RTL-journalist en het moment van de uitzending had Maat telefonisch crisisoverleg met het ministerie van Veiligheid en Justitie. ‘Ze zeiden: wij bellen u op om te bespreken wat er allemaal staat te gebeuren. In al mijn onwetendheid dacht ik nog: wat aardig, ze willen de schade voor mij zoveel mogelijk beperken. Maar dat was helemaal niet het geval, ze wilden de schade voor het ministerie beperken. In een zeer chaotisch verlopen telefonische vergadering vroegen ze mij of ik in een verklaring spijt wilde betuigen.’

Dat deed Maat. Hij betuigde onder andere spijt voor het feit dat de nabestaanden onnodig waren gegriefd en dat hij geen uitspraken had moeten doen die niet tot zijn vakgebied behoren. ‘s Avonds keek hij samen met zijn vrouw naar het RTL Nieuws. ‘De meest lelijke dingen werden over me gezegd en een dag erna deden ze het nog eens dunnetjes over, nota bene met de mededeling dat het een openbare bijeenkomst zou zijn geweest; nou, dat wás het gewoon niet. Dus ik vond het knap vervelend.’

Feitelijke onjuistheden

Minister Van der Steur betitelde het optreden van Maat als ‘buitengewoon ongepast en onsmakelijk’ en kondigde een feitenonderzoek aan. Ondanks talloze verzoeken van journalisten besloot Maat geen interviews te geven zolang dat onderzoek liep. Het viel hem op dat vrijwel alle media de berichtgeving van RTL overnamen zonder zelf

opnieuw onderzoek te doen. ‘Het wemelde in die periode van de feitelijke onjuistheden. Zo schreef vrijwel iedereen dat het LTFO mij op non-actief had gesteld, iets wat tot op de dag van vandaag niet is gebeurd. Sterker nog, in een persoonlijk gesprek heeft verantwoordelijk politiechef Zorko mij nog gezegd dat ze graag wil dat ik beschikbaar blijf voor het team.’

Wat Maat verder stoort is dat media, net als RTL, beweren dat hij een openbare lezing zou hebben gegeven. Maat laat een onlangs verschenen artikel zien uit De Observant, het blad van de Universiteit Maastricht. ‘Een degelijk artikel, waarin de exacte formulering staat die de studentenvereniging gebruikte op Facebook: “Deze activiteit is ook voor studenten van andere studies; aarzel dus niet om vrienden uit te nodigen die dit ook interessant vinden!” De lezing was dus alleen voor studenten bedoeld. Maar in de periode na 22 april praatten alle journalisten RTL na. Andere onjuistheden waren dat ik geen toestemming van het LTFO zou hebben voor die lezing, wat wel het geval was, en dat de foto's die ik had laten zien niet geanonimiseerd zouden zijn. Ook dat was niet waar.’

Toen het feitenonderzoek van de politie was afgerond, besloot Maat wel op interviewverzoeken in te gaan. ‘In de publieke opinie had de zaak een verkeerde wending geno-

DE LESSEN VOOR DE PERS VAN GEORGE MAAT

- **Laat de universiteit vooral neutraal blijven.**
- **Als je als journalist toch naar de universiteit komt, maak jezelf dan ook als zodanig bekend.**
- **Praat geen andere media na, maar doe zelf onderzoek naar de feitelijke toedracht.**

men, dus ik vond dat ik mijn stem moest verheffen. Twee publicaties hebben de aanzet gegeven voor een, voor mij, positieve draai in de publieke opinie: mijn optreden in Nieuwsuur op 15 juni en een artikel in het Leidsch Dagblad. Dat was geschreven door Miep Smitsloo, een journalist die mij ooit eerder had geïnterviewd en die dacht: dit is niet de integere professor Maat die ik ken. Ik vond het dapper om het voor mij op te nemen terwijl het feitenonderzoek nog liep.'

Andere mediaoptredens volgden. Zo was Maat te gast bij Eva Jinek, interviewde Coen Verbraak hem een uur lang op Radio 1 en maakte ook NRC Handelsblad een interview met de professor. 'Stuk voor stuk uitstekende uitzendingen en artikelen', zegt Maat. 'Dit keer namen journalisten wel de moeite om zich grondig in de feiten te verdiepen.'

Bankje in de zon

Hoe je het wendt of keert, het was RTL Nieuws die de hele affaire aan het rollen heeft gebracht. Heeft Maat nooit de behoefte gehad om in gesprek te gaan met de hoofdredactie? 'Nee, eigenlijk niet. Dan hadden ze zich anders moeten opstellen. Als ik kijk naar wat adjunct-hoofdredacteur Pieter Klein op internet schrijft, dan komt hij mij als zeer hardnekkig en verbeteren over. Hij presenteert zichzelf niet als iemand met wie je met een glas wijn of bier op een

bankje in de zon gaat zitten en dat je er dan tijdens een gesprek samen wel uitkomt.'

Maat kijkt nog wel naar het RTL Nieuws, net als voor de affaire? 'Ik ben niet rancuneus. Wel ben ik kritischer geworden. Ik zie nu heel duidelijk het verschil tussen het NOS Journaal en RTL Nieuws. De NOS is misschien wat saaier, maar ook feitelijker. Bij RTL klinkt de eigen mening meer door.'

Maat vocht de laatste maanden voor eerherstel voor hemzelf én voor het instituut universiteit en kreeg dat 23 september in een gesprek met minister Ard van der Steur. 'Collega's hebben me laten weten dat ze het zo erg vinden dat de neutraliteit van de universiteit onder druk staat. Iedere journalist kan bij een universiteit een willekeurige collegezaal binnengaan en registreren wat er wordt gezegd. Maar moeten we dat willen?'

Je moet tijdens colleges juist alles kunnen vertellen. Ik wil medische studenten in alle openheid kunnen voorbereiden op de loodzware vraag die ze tijdens hun carrière kunnen krijgen, namelijk of ze willen helpen bij de identificatie van slachtoffers na een ramp, een vraag die je moreel gezien vrijwel niet met "nee" kunt beantwoorden. Het zou jammer zijn als we studenten minder goed kunnen opleiden omdat de universiteit het gevechtsterrein van de media is geworden.'

REACTIE RTL NIEUWS

1. **Het gebruik van foto's van lichamen van slachtoffers van MH17 in lezingen - zoals die van Maat - vond RTL Nieuws nieuwswaardig en relevant; de aanleiding én de kern van de publicatie. De regels voor het gebruik van dergelijk materiaal is aangescherpt: het mag pas als vooraf toestemming wordt verkregen van nabestaanden. De positie van Maat is expliciet niet door RTL Nieuws, maar door Den Haag ter discussie gesteld.**
2. **Belangrijk is het niet-vertrouwelijke, niet-besloten karakter van de lezingen. Hier werd geen expertise overgedragen aan een select gezelschap vakgenoten, maar aan een bonte stoet studenten Gezondheidswetenschappen én anderen (zoals studenten rechten - na de oproep: 'neem je vrienden mee'), in een bijeenkomst waar je zo binnen kon komen. RTL Nieuws vindt het nog steeds legitiem om de noodzakelijkheid en proportionaliteit van het tonen van slachtoffers van MH17 in deze context ter discussie te stellen, ook via het middel van de geluidsopnames.**
3. **In het artikel staat dat Maat geen uitspraken had moeten doen die niet tot zijn vakgebied behoren. Dat gaat over zijn uitspraken over een 'tweede mondkapje', speculaties over de laatste minuten van de passagiers, onthullingen over het vertrouwelijke strafrechtelijk onderzoek ('het was een raket en het bewijs komt van onze snijtafel'): <http://tek.st/8b>. Deze feiten blijven stelselmatig onderbelicht, terwijl ze mede grond vormden voor de reactie van politie en OM. Ook RTL Nieuws heeft desalniettemin de indruk dat de heer Maat onevenredig is aangepakt door Justitie, gegeven het gebrek aan duidelijke afspraken. Mede om die reden doen wij nog steeds onderzoek, en loopt er ook een Wob-procedure om het héle feitenonderzoek naar de kwestie openbaar te krijgen. En overigens zou ik graag eens met de heer Maat op 'een bankje in de zon zitten', al was het maar om te zeggen dat eerherstel hem uiteraard gegund is.**

Pieter Klein, RTL Nieuws